

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 23 mars 1920 kl. 1 e. m.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 4 i anledning av herrar Halléns och Hanssons i Gårda motion nr 216, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående uppdelning av kronouppbörderna på olika terminer.

Närvarande: Herrar Eriksson i Stockholm, Karlsson i Surte, Johansson i Olstorp*, Vahlstedt,* Olsson i Mora, Werner, Granath, Alexandersson,* Olsson i Golvvasta* och Corneliusson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Uti en inom andra kammaren väckt motion, nr 216, som hänvisats till utskottet för förberedande behandling, hava motionärerna föreslagit, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huru en uppdelning av kronouppbörderna på olika terminer kunde genomföras samt vidtaga de åtgärder, vartill en dylik utredning kunde föranleda.

I fråga om motiveringen för denna hemställan hänvisar utskottet till motionen.

Vid detta utlåtande är som bilaga fogat ett av statsbokföringskommittén till utskottet avgivet yttrande i ämnet.

Det av motionärerna uti förevarande motion berörda spörsmål är uppenbarligen ur flera synpunkter av väsentlig betydelse. Å ena sidan

Utskottet.

ligger det sålunda stor vikt därpå, att staten i största möjliga utsträckning kommer i åtnjutande av de skattemedel, varav den är beroende för utövandet av sina funktioner, och detta å sådan tid, att vederbörande skattemedel kunna komma till den användning, varför de avsetts. Å andra sidan är det emellertid ett icke mindre statsintresse, att skatteinbetalningen för de skattskyldige anordnas på det för dem minst betungande sätt och att i görligaste mån åtgärder vidtagas för underlättandet av skatteinbetalningen. Sistberörda synpunkter erhålla uppenbarligen ökad betydelse under tider, då en fortgående stegring av samhällsverksamheten medför en motsvarande ökning av skatterna. Bortsett härifrån torde ett underlättande av skatteinbetalningarna hos många medborgare medföra ett ökat stöd för viljan att fullgöra skattskyldigheten, ett förhållande, som icke torde lämnas ur räkning vid hithörande frågors bedömande.

Från nu anförda utgångspunkter har utskottet ansett sig böra ägna det genom motionen framförda förslaget en ingående prövning.

Inledningsvis torde få anmärkas, att under årets riksdag förslag av enahanda innebörd redan varit föremål för första kammarens prövning.

Uti en inom nämnda kammare väckt motion, nr 161, hemställde nämligen hr Lind, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt företaga utredning i syfte att fördela uppbörderna av utskylderna å kronodebetsedeln i två terminer och i övrigt vidtaga de åtgärder, som därav kunde föranledas.

Skillnaden mellan denna motion och herrar Halléns och Hanssons motion består allenast däri, att herr Lind givit sitt yrkande en sådan formulering, att därav tydligen framgår, att den ifrågasatta uppdelningen skulle avse icke blott de egentliga kronoutskylderna utan även andra utskylder, som upptagas å kronodebetsedeln (landstingsskatt, vägskatt, pensionsavgifter, tingshusmedel o. d.). Det torde emellertid få anses uppenbart, att även motionärerna i andra kammaren avsett jämväl utskylder av sistomförmälda art.

På hemställan av sitt andra tillfälliga utskott, till vilket herr Linds motion remitterades, har första kammaren beslutat, att motionen icke skulle till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Förstakammarutskottet anförde uti sitt utlåtande i anledning av herr Linds motion följande:

»Motionären har tänkt sig, att å kronodebetsedeln upptagna utskylder skulle inbetalas i två terminer, den ena under november månad det år, utskylderna avse, och den andra under en med hänsyn till tidpunkten för kommunalutskylders erläggande lämplig månad följande vår.

För statsverkets vidkommande skulle en dylik anordning medföra, att omkring hälften av kronouppbördens skulle inflyta i kronans kassa först åtskilliga månader senare, än vad nu är fallet, och således efter utgången av det budgetår, för vilket denna uppbörd i riksstaten påräknats såsom inkomst, varigenom syftet med de av 1907 års riksdag beslutade förändringarna med avseende å beskattningsår och uppbördstid komme att delvis förfelas. Utskottet anser därför, att en åtgärd i motionens syfte skulle vålla betänkliga svårigheter och rubbningar i fråga om finansieringen av statsverkets utgifter. Utskottet kan av denna anledning icke tillstyrka bifall till motionen.

Den skattebetalande allmänhetens intresse av att få uppbörden av utskylderna fördelad på olika tider torde enklare än med den av motionären föreslagna utvägen kunna tillgodoses genom t. ex. ett lämpligt anordnande av uppbörden av kommunalutskylder, vilka ju i regel uppgå till avsevärt högre belopp än kronoutskylderna.»

Utskottet anser för sin del icke, att det föreliggande spørsmålet rätteligen kan, på sätt förstakammarutskottet förmenat, anses löst genom en hänvisning till den nu förefintliga möjligheten att få uppbörden av kommunalutskylderna fördelade å flera terminer. Motionärerna hava nämligen enligt utskottets uppfattning rätt, då de i motionens motivering framhålla, att *trots* det, att kronoskatten under de senaste åren varit i ständig stegring, ingen lindring förmärkts i den kommunala beskattningen, utan att medelskattetrycket inom kommunerna ständigt förskjutes uppåt. Vid sådant förhållande är det uppenbart, att en uppdelning av den kommunala skatteuppbörden icke kan sägas i och för sig onödiggöra en liknande uppdelning av kronoskatteuppbörden.

Den härvidlag avgörande faktorn är givetvis den stegring av kronoutskylderna, som äger rum såväl absolut som i förhållande till kommunal-skatterna. Och de erfarenhetsrön från olika delar av riket, som under ärendets behandling inom utskottet åberopats ådagalägga att om också i flertalet kommuner, åtminstone på landsbygden, kommunalutskylderna ännu äro högre än kronoutskylderna, det numera icke är ett ovanligt förhållande, att kronoutskylderna utgå till ungefär lika höga belopp som de förstnämnda, t. o. m. att kronoutskylderna i vissa undantagsfall kunna till beloppen överstiga kommunalutskylderna.

Vid nu angivna förhållanden och med avseende å vad utskottet ovan anført angående den allmänna betydelse av att lättnad i görligaste mån beredes de skattskyldige vid skatternas erläggande, har utskottet icke kunnat finna annat än, att den av motionärerna ifrågasatta åtgärden skulle

vara önskvärd. Utskottet hyser även den uppfattningen, att en sådan åtgärd skulle kunna bli ett led i strävandena att i största möjliga mån nedbringa antalet skatterestantier.

Vid överbägande av motionen har utskottet emellertid nödgats att gentemot de fördelar, den i motionen föreslagna åtgärden kunnat tänkas innebära, väga reformens eventuella nackdelar och de svårigheter, som kunna uppstå vid densammas genomförande.

Vad fördelarna beträffar, måste utskottet i likhet med statsbokföringskommittén framhålla, att motionärernas påstående, att postverkets arbete med uppbörden skulle minskas, om möjlighet bereddes för kronoskattens inbetalande i flera omgångar, uppenbarligen beror av något förbiseende.

I samband härmed torde beträffande statsbokföringskommitténs yttrande böra anmärkas, att kommitténs uppgift, att häradskrivaren, därest reformen genomfördes, skulle vara nödsakad att utskriwa dubbla *debetsedlar* näppeligen torde motsvara verkliga förhållandet.

Bortsett härifrån hava emellertid under den av utskottet i ärendet företagna utredning omständigheter blivit anförda, på grund varav utskottet icke ansett sig kunna för närvarande förorda den av motionärerna föreslagna utredningen.

Utskottet får i fråga om de svårigheter, som skulle yppa sig vid genomförandet av den föreslagna reformen i första hand hänvisa till vad statsbokföringskommittén uti sitt till utskottet avgivna utlåtande anført, därvid utskottet dock vill tillägga, att utskottet, som jämväl varit i tillfälle att från tjänstemän, som hava att syssla med uppbörd och redovisning av kronoskatt, erhålla del av dessa tjänstemäns erfarenheter på området, funnit dessa erfarenheter väsentligen bekräfta riktigheten av statsbokföringskommitténs härutinnan gjorda uttalanden.

Statsbokföringskommittén har uti sitt utlåtande bland annat framhållit, att i samband med kronofogdetjänsternas indragning och omläggningen av kronouppbörden å landsbygden genom kungl. kungörelsen den 21 december 1917 införts ett nytt system för länsstyrelsernas medelförvaltning och redovisning. Utav en inom kommittén utarbetad redogörelse för de erfarenheter, som vunnits vid den formella granskning, som 1918 års räkenskaper varit underkastade inom kommittén, — vilken redogörelse bifogats kommitténs utlåtande — synes framgå, att det nya systemet visat sig innefatta möjlighet för en vida effektivare kontroll av uppbördsboken, än vad som kunnat äga rum med de äldre bokförings- och redovisningsformerna. Då nu kommittén, anför att en rubbning i uppbördsförfarandet skulle medföra jämväl en rubbning i länsens redo-

visningsväsende, som skulle kunna äventyra den kontroll å redogörarna, som det nya redovisningssystemet möjliggjort, har utskottet icke kunnat undgå, att i den av kommittén sålunda uttalade farhågan finna en avgörande invändning emot den i motionen ifrågasatta åtgärden.

Att den stora ökning av vederbörande myndigheters arbetsbörda, som åtgärden enligt vad från olika håll samstämmande vitsordats skulle komma att medföra, även måste giva anledning till största betänksamhet gentemot förslaget, synes utskottet vara uppenbart. Denna synpunkt måste tillmätas så mycket större betydelse, som under nuvarande förhållanden, de tider, vilka de med uppbörden och redovisningen betrodda myndigheterna hava till sitt förfogande för utförande av sitt arbete äro synnerligen knappt tilltagna. En ytterligare belastning av dessa myndigheter synes därför lätt nog kunna medföra följder, som kunde antagas neutralisera de fördelar, som avses att vinnas genom den av motionärerna föreslagna anordningen.

Vad slutligen angår det av första kammarens utskott såsom avgörande skäl emot herr Linds motion återopade förhållande, att den av motionärerna föreslagna anordningen skulle komma att medföra, att syftet med den av 1907 års riksdag beslutade förändring med avseende å beskattningsår och uppbördstid delvis förfelades, måste utskottet givetvis vitsorda riktigheten av detta förstakammarutskottets uttalande.

Härutinnan har emellertid statsbokföringskommittén erinrat, att därest såsom ifrågasatt vore, budgetåret komme att omläggas så, att det komme att löpa exempelvis från den 1 juli till och med den 30 juni, ur nu berörda synpunkt intet vore att erinra mot motionärernas förslag.

I anslutning till kommitténs sistnämnda uttalande vill utskottet framhålla, hurusom i själva verket de frågor, vilka utskottet haft anledning beröra vid behandlingen av förevarande motion, inom en icke avlägsen tid torde komma att bliva föremål för statsmakternas uppmärksamhet i samband med andra och vidsträcktare förändringar å skatte- lagstiftningens område.

Utskottet tager för givet, att ett av de viktigaste spörsmål, som därunder kommer att bliva föremål för utredning, torde vara frågan om på vad sätt samtliga skatter må kunna uttagas såväl på det för staten lämpligaste sätt som å tider och under former, som innebära största möjliga lättnad i de skatteskyldigas bördor.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att herrar Halléns och Hanssons i Gårda motion, nr 216, icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 23 mars 1920.

På utskottets vägnar:

ERNST ERIKSSON.

Reservation

av herr *Werner*.

Bilaga.

Till andra kammarens tredje tillfälliga utskott.

Med överlämnande av herrar Halléns och Hanssons i Gårda motion (nr 216) om skrivelse till Kungl. Maj:t angående uppdelning av kronouppbörden på olika terminer har utskottet anhängit om statsbokföringskommitténs yttrande däröver; och får kommittén i anledning härav vördsamt anföra följande:

För att åstadkomma en sådan ordning, att varje budgetår skulle få tillgodönjuta de i riksstaten för året beräknade inkomsterna av direkta skattemedel, vidtogs under år 1908, efter yrkande av riksdagen och under visst motstånd från myndigheternas sida, den ändringen i då gällande uppbördsreglemente, att uppbörden av kronoutskylderna, som förut ägt rum under januari, februari eller mars månader året närmast efter det, då debiteringen av utskylderna ägt rum, tillbakaflyttades, så att den skulle äga rum under tiden $\frac{1}{11}$ — $\frac{15}{12}$ samma år som debiteringen verkställdes. Denna reform ansågs på sin tid nödvändig. Det nu föreslagna sättet om kronouppbördens uppdelning på olika terminer skulle innebära en återgång i viss mån till förhållandena, sådana de voro före år 1908.

Därest kronouppbörden skulle i likhet med uppbörden av kommunalutskylder fördelas på två eller tre terminer, komme den sista eller de två senaste uppbördsterminerna att infalla under året närmast efter det då debiteringen blivit verkställd. Ur budgetsynpunkt vore detta synnerligen olämpligt. Om däremot, såsom jämväl är ifrågasatt, budgetåret omlägges så, att detsamma kommer att löpa, exempelvis, från den 1 juli till och med den 30 juni, vore ur nu angivna synpunkt intet att erinra mot motionärernas förslag. Men, även om budgetåret sålunda omlägges, måste allvarliga invändningar göras ur andra synpunkter.

För alla de myndigheter, som hava att taga befattning med kronouppbördens debitering, uppbörd och redovisning, länsstyrelserna, häradskrivarna, postverket, landsfiskalerna och fjärdingsmännen, komme nämligen den föreslagna åtgärden att innebära en oerhörd ökning i deras redan alltför stora arbetsbörd — om det över huvud taget är tänkbart att med landsstatens och postens nuvarande organisation kunna genomföra förslaget i fråga.

Med varje år stiger antalet skattskyldiga. I ett medelstort fogderi med 35- å 40,000 innevånare har häradskrivaren att varje år utskriva i runt tal 15,000 debetsedlar och skattepostanvisningar. En uppdelning av uppbörden i två terminer, på sätt i motionen föreslagits, skulle, vid det förhållande att någon gräns, vid vilken uppdelningen skulle taga sin början, icke blivit föreslagen, fördubbla antalet debetsedlar och skattepostanvisningar.

I motionen framhålles, hurusom den föreslagna anordningen skulle häva tillströmningen av skattebetalande vid postkontoren, varigenom inkallandet av extra arbetskraft vid de större postkontoren skulle kunna undvikas.

Huru detta skulle vara möjligt är svårt att förstå, då det förhållandet, att kronouppbörden verkställs i två terminer i stället för en, givetvis icke minskar antalet betalande under varje termin, men väl minskar summan av den uppbörd, som postverket under varje uppbördstermin måste mottaga, ett förhållande som för posten torde medföra ringa om ens någon lindring, då det torde vara ungefär lika arbetsamt att kvittera ett litet som ett stort skattebelopp.

Det nya sätt för kronouppbördens upptagande på landsbygden, som tillämpats under åren 1918 och 1919, har visat sig innebära stora fördelar för såväl den skattebetalande allmänheten som för statsverket. För den skattskyldige medför det nya systemet den fördelen, att han, som förut hade skyldighet att viss dag å visst, ofta långt bort beläget ställe, erlagga sina utskylder, nu kan inom en tidrymd av 15 dagar själv bestämma den dag, då han å närmaste postanstalt önskar inbetala sin kronoskatt. Debetsedeln med tillhörande skattepostanvisning skall med allmänna posten tillställas den skattskyldige 10 dagar före uppbördsterminens början. Motionens uppgift om en tidsfrist av allenast 8 dagar överensstämmer alltså icke med verkliga förhållandet.

För statsverket har det nya uppbördssättet medfört den fördelen, att restantierna avsevärt minskats (se bil. redogörelse sid. 13).

I samband med kronofogdetjänsternas indragning och omläggningen av kronouppbörden å landsbygden infördes ett nytt system för länsstyrelsernas medelsredovisning. Detta system, som visat sig vara förut gällande redovisningssystem vida överlägset, sammanhänger intimt med det nya sättet för kronouppbördens upptagande genom posten. En rubbning i uppbördsförfarandet medför alltså en rubbning jämväl i länens redovisningsväsende, som eventuellt kunde äventyra den kontroll å redogörarna, som det nya redovisningssystemet möjliggjort.

Det torde kunna ifrågasättas, huruvida samma skäl förefinnas till uppdelning i olika terminer av kronouppbörden som då fråga är om kommunalutskylder.

Kommunalutskylderna utgå i allmänhet med betydligt större belopp än kronoutskylderna, vadan en uppdelning av de förra är fullt motiverad. Krono-

debetsedelns slutsumma torde i allmänhet icke överstiga det belopp, som utgör en avbetalning av den uppdelade kommunalskatten.

Man får icke förbise, att lika väl som behovet av en uppdelning är mycket större, då det gäller kommunalutskylderna, än då det gäller kronoutskylderna, så äro även möjligheterna att åstadkomma en sådan uppdelning mycket större, då det gäller de förre än de senare.

För kommunalutskyldernas upptagande erfordras egentligen allenast två åtgärder: debitering och uppbörd.

För debiteringen av dessa utskylder användes nämligen den grund, som för kronoutskyldernas utgörande blivit av statens organ lagd, nämligen fastighetsbevollningen och inkomstbevollningen.

Åtgärderna för upptagandet av kronoskatten äro däremot betydligt vidlyftigare.

Deklarationernas avgivande och uppsamlande, taxerings- och prövningsnämndernas sammanträden, debiteringens verkställande och sist uppbördens för rättande äro alla åtgärder, som kronoskattens upptagande i sin nuvarande form kräver.

Då arbetet med alla dessa åtgärder för varje år som går alltjämt ökas, är det givet, att en inskränkning av tiden skulle vara synnerligen olämplig.

Slutligen må här framhållas, att ett ordnande av kronouppbörden, på sätt i motionen ifrågasatts, skulle ha till följd, att kronoskatten å exempelvis 1919 års inkomster komme åtminstone delvis att erläggas först under år 1921.

Det anförda torde visa, att en uppdelning av kronouppbörden, på sätt i motionen föreslagits, skulle medföra så stora olägenheter för statsverket, att de på långt när icke kunna uppvägas av de fördelar, som därigenom skulle för den skattebetalande allmänheten möjligen vara att vinna.

Stockholm den 9 mars 1920.

Hans Wachtmeister.

N. Langenskiöld.

Chr. L. Tenow.

Albin Litén.